

El model nòrdic de municipalisme a Suècia

Juan Carlos Cebrián* | juan.cebrian@politik.sll.se

Els països escandinaus són un referent sobretot per l'estat del benestar que han desenvolupat des de mitjans del segle XX. Precisament, l'administració local ha jugat un paper importantíssim en la construcció de la Llar Popular –tal com es coneix l'estat del benestar a Suècia– i per tant, el coneixement de les característiques del municipalisme escandinau esdevé del màxim interès.

Ha passat molt temps des que el 1862 es van dictar les primeres lleis i ordenances municipals a Suècia. Finalitzada la Segona Guerra Mundial, Suècia tenia 2.500 municipis; actualment n'hi ha 290 i cada vegada són més els municipis que a través d'un referèndum pregunten als seus ciutadans si volen unir-se al municipi veí per millorar els serveis i l'estalvi de recursos econòmics. Tot i això, cal esmentar que al llarg de la història del municipalisme suec també hi ha hagut unions de municipis sense comptar amb l'opinió dels ciutadans.

* Membre del Parlament Regional de la província d'Estocolm (Stockholms läns Landsting) pel Socialdemokraterna (Partit Socialdemòcrata)

Suècia ha passat de 2.500 a 290 municipis i cada vegada són més els que a través d'un referèndum decideixen unir-se per millorar els serveis i l'estalvi de recursos econòmics

Suècia ha estat i segueix essent un país neutral en els conflictes bèl·lics i ens hem de remuntar més de 150 anys per trobar el darrer conflicte en què va estar directament involucrat. Al contrari que els seus veïns finlandesos, danesos i noruecs, Suècia mai no va estar en guerra ni ocupada per l'Alemanya nazi. Aquest fet ha repercutit positivament en la construcció del model suec de municipalisme. Un altre factor molt important és que durant els últims 60 anys, a excepció de dos mandats –l'actual i un altre als anys 80– Suècia ha tingut sempre governs socialdemòcrates. En aquests llargs períodes de poder el Partit Socialdemòcrata (Socialdemokraterna) –el qual ja ha complert més de 118 anys– ha pogut construir un estat del benestar amb els municipis com a principals garants del seu desenvolupament.

L'origen de l'estat del benestar suec es troba a la dècada del 1950, quan el denominat Ministeri d'Afers Socials i Sanitat alçà la primera pedra del que podem anomenar la construcció de la «Llar Popular». En la Llar Popular no s'exclou ningú i tots participen en la seva construcció. Un altre dels factors importants en el seu desenvolupament és l'emancipació de les dones a través de l'augment i la millora dels serveis. Suècia i els altres països escandinaus van optar per un camí diferent del d'Anglaterra i els altres països europeus. A bona part de l'Europa occidental, el «Welfare State» s'ha construït amb l'estat com a principal actor i, en canvi, els països nòrdics van escollir els municipis com a principals actors i garants del seu desenvolupament.

Suècia opta per aquest model d'acord amb criteris de proximitat amb la ciutadania, de tal manera que aquesta pugui influir directament en les temàtiques d'interès general. D'aquesta manera, podem dir que des dels anys 1950 es comença a posar en funcionament el principi de subsidiarietat a les administracions sueques.

El model de municipalisme suec

El model de municipalisme suec, que en termes generals també podem anomenar escandinau, està basat en dos principis bàsics:

- Tots els serveis que s'ofereixen són universals
- L'autofinançament

El traspàs de competència de l'Estat als municipis i regions augmenta considerablement a partir de la dècada dels anys 1970. L'educació fins a nivell universitari, tots els serveis socials, l'atenció a les persones de la tercera edat, els discapacitats, persones amb trastorns o malalties psíquiques, entre moltes altres competències, han anat passant de forma progressiva als ajuntaments. Aquest fet comporta el tancament dels asils d'ancians, les institucions per a discapacitats mentals i els anomenats vulgarment manicomis, per tal d'integrar moltes persones a la vida quotidiana dels pobles i les ciutats. Les

Més del 50% del pressupost del municipi es dedica a serveis socials i per tant l'esforç fiscal es tradueix realment en un benefici perceptible per la ciutadania

últimes institucions a règim intern es van tancar el desembre del 2000. Si volem que tots els ciutadans sense excepció puguin disposar dels serveis municipals hem de garantir que siguin per a tothom i no per tenir necessitat d'assistència, sigui la que sigui, ens haguem de dirigir a una altra instància que no sigui la municipal.

Avui en dia, l'Estat únicament és responsable de la seguretat, la defensa del propi Estat i de tota classe de subsidis familiars, malaltia o de cessantia. Per la seva part, les regions a Suècia –que podem comparar a nivell administratiu amb les comunitats autònomes de l'Estat espanyol– s'ocupen de dues grans àrees com són la salut i el transport públic.

Les primeres lleis municipals redactades a mitjan segle XIX parlen d'autodeterminació i fiscalització. Cal destacar que l'autodeterminació dels municipis s'interpreta de forma diferent a Suècia que a l'Estat espanyol. A Suècia significa la independència total de l'Estat en l'exercici de la seva gestió. Tot i això, l'autodeterminació dels municipis ha estat i és una de les qüestions més debatudes en aquest país, com per exemple les veus discordants de la federació de municipis de Suècia com a conseqüència del traspàs de competències als municipis sense anar acompanyades de recursos econòmics suficients per desenvolupar-les. Malgrat això, el sector municipal a Suècia suposa a dia d'avui més del 16% del PIB del país.

La major font d'ingressos dels municipis són els impostos. Cada municipi fixa els seus impostos per l'any següent du-

rant un debat de pressupostos que té lloc cada novembre en totes les localitats. Enguany, un ciutadà d'Estocolm com jo ha de pagar al municipi el 18,12% d'impost municipal.

La majoria de suecs no paguen impostos directes a l'Estat, ja que ho fan a través dels municipis i les regions. Així, Estocolm, la principal ciutat del país, té un pressupost anual de més de 3,6 bilions d'euros. Amb relació a l'elevada càrrega tributària a nivell municipal, cal destacar que més del 50% del pressupost del municipi es dedica a serveis socials, i per tant, l'esforç fiscal es tradueix realment en un benefici perceptible per la ciutadania.

Els serveis i la gestió dels municipis

En els anys cinquanta, el ministre d'Afers Socials pronunciava frases com les següents: «Cada corona que provingui dels impostos i no sigui utilitzada amb eficàcia és com robar als pobres» o «Només el millor és suficient per al poble». Això constata que la gestió municipal als països escandinaus sigui transparent i a vegades austera, en comparació amb molts municipis de l'Estat espanyol que dediquen un sobreesforç a finançar actes culturals en detriment de les polítiques socials.

Els municipis han d'oferir als ciutadans uns serveis amb garantia de qualitat i terminis de temps fixats a través del ple municipal sense que importi qui els doni –ja sigui una empresa privada, una cooperativa o el mateix consistori–.

Dels 101 polítics municipals d'Estocolm, tan sols 12 tenen dedicació completa o sigui, que 89 regidors ho són en el seu temps lliure. Hi ha una majoria femenina i 17 regidors són immigrants

A més, la totalitat de la financiació correspon al municipi i per tant, el cost per a tots els ciutadans és el mateix.

Exemples de serveis amb garanties són:

- El municipi està obligat a donar una plaça de guarderia en un termini de tres mesos a partir que el nen o nena hagi complert el primer any.
- Una persona de la tercera edat té dret a una residència o centre geriàtric en un termini de tres mesos.
- Una persona amb discapacitat mental té dret a habitatge, assistència personal i treball en un termini d'entre 3 i 6 mesos.

A més a més, si un ciutadà no està content amb els serveis que rep, sempre pot impugnar-los apel·lant als tribunals de primera instància.

Els polítics locals

Són els polítics locals els que mantenen viva l'herència democràtica municipal. A causa de la fusió de molts municipis, els càrrecs públics han disminuït en un alt nombre. Així, 50.000 ciutadans suecs es reparteixen els 70.000 càrrecs municipals a Suècia.

En els municipis escandinaus s'intenta crear una atmosfera de consens, element no sempre fàcil. Especialment en polítiques d'infraestructures i inversions, se sol arribar a acords a llarg termini. Veient des de fora la política espanyola, puc constatar que aquí, en els debats polí-

tics, hi ha molta menys crispació i molt més respecte envers el contrincant.

Actualment, l'Ajuntament d'Estocolm està governat per una majoria burgesa –la Dreta, el Partit Liberal, Democristians i el Partit del Centre–. Les darreres eleccions municipals celebrades el setembre del 2006 –a Suècia les eleccions generals, regionals i municipals estan fixades per la constitució el tercer diumenge de setembre cada quatre anys– van suposar una gran descens per als partits de l'esquerra.

Dels 101 polítics municipals d'Estocolm, tant sols 12 tenen dedicació completa. La majoria té 8 consellers i l'oposició en té 4. O sigui, que 89 regidors ho són en el seu temps lliure. Hi ha una majoria femenina i 17 regidors són immigrants. A Suècia, des de les eleccions de 1988 els immigrants residents a Suècia tenen dret a votar i ser votats en les eleccions municipals i regionals sigui quina sigui la seva nacionalitat. L'únic requisit que es sol·licita és que porti més de cinc anys de residència al país. Personalment, no comprenc perquè l'Estat espanyol no segueix aquest exemple.

La diversitat política dels municipis

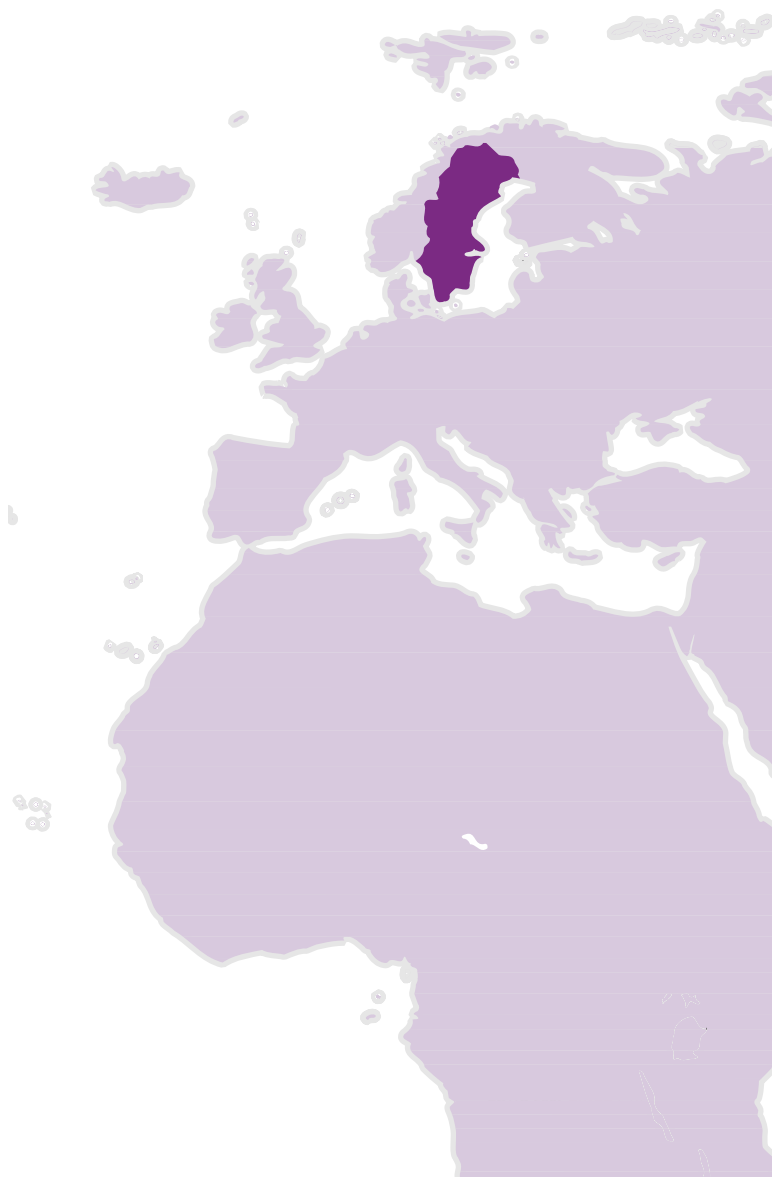
Si prenem la regió d'Estocolm com a exemple, veurem com està integrada per 26 localitats, de les quals 4 estan governades per l'esquerra i 22 per la burgesia. Hi ha

El municipalisme d'esquerres està basat en un alt grau de prestacions de serveis i en les polítiques de repartició de més recursos als districtes i zones menys afavorides

7 municipis que tradicionalment han tingut una majoria de dretes i 6 que fins al 2006 havien tingut de forma ininterrompuda governs d'esquerres. Gairebé és tradició que en el municipi d'Estocolm canviï la majoria política cada quatre anys.

El municipalisme d'esquerres comparat amb el de dretes

El municipalisme d'esquerres està basat en un alt grau de prestacions de serveis i en les polítiques de repartició de més recursos als districtes i zones menys afavorides. La voluntat d'assolir un alt nivell d'igualtat en salut, treball i benestar de tota la població és la principal prioritat política dels municipis governats per l'esquerra. Per al Partit Socialdemòcrata no importa qui ofereix aquests serveis sempre que aquests siguin universals i de gran qualitat. On es denota una major diferència entre si un municipi té majoria d'esquerres o dretes és en les polítiques socials, l'habitatge i en el nivell dels seus impostos. Els municipis governats per la dreta prioritzen abaixar els impostos a assolir un major nivell en els serveis socials. En política d'habitatge hi ha molts municipis governats per la burgesia que no han fomentat la construcció d'habitatges de lloguer per evitar que persones amb menys recursos econòmics puguin establir-se en la seva localitat. Un altre aspecte negatiu en les seves polítiques és oposar-se a sig-

El municipalisme suec ha elevat a un alt nivell l'estat del benestar però avui es veu alterat per unes polítiques de dretes que prioritzen la privatització dels serveis i la rebaixa dels impostos

nar convenis amb l'Estat per acollir refugiats en els seus municipis al·legant la falta d'habitatge.

Mig any després de les eleccions municipals a Suècia, observem com la majoria burgesa de l'ajuntament d'Estocolm està venent propietats, terrenys, empreses municipals i habitatge com si fos un principi dogmàtic que el municipi no ofereixi cap servei o sigui propietari d'empreses si alguna empresa o companyia privada també ho ofereix. D'aquesta manera, si la dreta continua governant molt temps en el municipi d'Estocolm, entre d'altres localitats, es veurà augmentada la diferència entre classes socials i aquest fet es reflectirà en la demanda d'assegurances privades de salut i pensions. La dreta, pedra a pedra vol enderrocar allò que tant temps hem tardat a construir, la Llar Popular.

Tasques conjuntes de l'Estat i els municipis

Avui en dia, és normal a Europa que els governs de cada país desenvolupin plans d'infraestructures i inversions conjuntament amb els municipis i regions però és menys habitual que ho facin en polítiques socials.

Actualment, el problema demogràfic preocupa a molts polítics europeus i de la resta del món desenvolupat. Molts països veuen envellir la seva població, al mateix temps que l'índex de natalitat baixa. Suècia és el país europeu amb l'índex de natalitat més elevat d'Europa. Aquest ele-

ment és degut que l'Estat subvenciona amb 14 mesos de permís laboral els pares perquè puguin fer-se càrrec amb tranquil·litat dels seus fills i els garanteix una plaça de guarderia quan el nen compleixi el primer any.

Una altra de les tasques conjuntes de l'Estat i el municipi és l'accessibilitat de les ciutats. El municipi d'Estocolm té un ambiciós projecte per convertir-se en la ciutat més accessible del món l'any 2012. Aquesta no és una tasca senzilla, ja que Estocolm és una ciutat amb més de 750 anys d'història per la qual cosa té zones, com el nucli antic, on no és fàcil compaginar l'accessibilitat amb la preservació del patrimoni històric. El projecte respon a la voluntat de fer que la capital sueca sigui una ciutat per a tothom i que ningú s'hi senti exclòs; per aquest motiu la col·laboració Estat i municipi és importantíssima, treballant per aconseguir una accessibilitat física i informativa total.

Epíleg

Amb aquestes línies hem intentat explicar la llarga història del municipalisme escandinau. El municipalisme suec ha elevat a un alt nivell l'estat del benestar, però avui, en molts municipis, el seu desenvolupament es veu alterat per unes polítiques de dretes que prioritzen la privatització dels serveis i la rebaixa dels impostos. |

+ INFO

Enllaços

- [Ciutat d'Estocolm](http://www.stockholm.se)
www.stockholm.se
- [Ajuntament d'Estocolm](http://www.sll.se)
www.sll.se
- [Associació Sueca d'Autoritats Locals i Regions](http://www.skl.se)
www.skl.se